

GODA RÅD TILL PARKINSONSJUKA,
ANHÖRIGA OCH ANDRA
NÄRSTÅENDE

Parkinson
Halland

Denna broschyr är avsedd att vara ett stöd för dig som har Parkinsons sjukdom och för dig som är anhörig eller på annat sätt närstående till någon som har Parkinsons sjukdom. Syftet är att ge information om vilken hjälp som finns att få från den kommun man bor i, från Region Halland, från statligt håll samt från vissa föreningar.

Parkinsonförbundet har tagit fram en broschyr med titeln **Parkinson för närstående**. Den finns på förbundets hemsida och kan laddas ner som PDF-dokument.

Skanna denna QR-kod för att öppna den hemsida där förbundets broschyr finns.

Anhörig eller närstående?

Vilket begrepp ska man använda? Är anhörig och närstående samma sak?

Svaret är att det beror på vem man frågar. Kommunerna i Halland använder oftast begreppet *anhörig*, medan Region Halland ibland föredrar att prata om *närstående* och ibland om *anhörig*. Vissa instanser pratar också om *stöd-personer*.

Vi tar inte ställning för eller emot något av dessa begrepp utan använder den terminologi som används av den vårdenhet vi för tillfället pratar om. Vår uppfattning är att en *anhörig* är någon i familjen, alltså maka eller make, far, mor, son, dotter, mor- och farföräldrar och så vidare.

Med *närstående* får vi ett något vidare begrepp. Då omfattar det alla relationer som nämns ovan, men även andra, som en god vän eller en hjälpsam granne.

Vad gör någon till en vårdande närstående person?

Det är ibland svårt att definiera när en person övergår från att vara en "vanlig närstående" till en "vårdande närstående" eftersom gränsen många gånger är flytande. Ofta har man **en nära relation** till den man vårdar och stödjer och tycker att det är naturligt och självklart att ta hand om en sjuk eller åldrig familjemedlem.

Det kan handla om personlig omsorg eller tillsyn, att ge känslomässigt stöd eller hjälp med hygien eller medicinering. Det kan också vara mer praktiska sysslor som inköp, transporter, skötsel av hus och hem, eller hjälp i kontakten med myndigheter och vårdpersonal. Det kan även vara hjälp med att sköta ekonomi, post, räkningar och liknande. Det är också vanligt att en person ger omsorg till flera personer.

Beskedet om Parkinsons sjukdom kan kännas tungt även för den närstående. Många frågor dyker upp: Hur blir livet nu? Kommer min vän eller kära att gå bort i förtid? Kan vi bo kvar? Hur ser behandlingen av sjukdomen ut?

Det finns hundratusentals människor som vårdar en närstående i Sverige och det finns anhöriggrupper, där du kan prata med andra som förstår din situation och som vet var du hittar mer kunskap.

VILKEN HJÄLP KAN MAN FÅ?

Biståndshandläggare

Biståndshandläggaren är en tjänsteperson i en kommun, som på uppdrag av kommunens socialtjänst / socialnämnd handlägger och tar beslut i ärenden om olika former av hjälpinsatser som omfattas av det kommunala ansvaret.

I större kommuner finns det ofta flera biståndshandläggare, med ansvar mot olika områden men i mindre kommuner är det vanligt att en handläggare utreder ansökningar inom flera utredningsområden och lagområden.

Biståndshandläggarens uppgift är att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att leva som andra, så långt det är möjligt.

Anhörigkonsulenter

En anhörigkonsulent samordnar stödet till de närstående inom kommunen. Det kan handla om ekonomiskt stöd, samtalsstöd, avlastning, utbildningar och hälsofrämjande aktiviteter.

Inom vissa kommuner finns också anhörigcentraler som är mötespunkter där man kan träffa andra som är i samma situation. Den hjälpen man kan få varierar hos olika kommuner.

Vissa kommuner ordnar också anhöriggrupper där man kan träffa andra anhörigvårdare och prata om gemensamma utmaningar samt dela med sig av sina erfarenheter.

Hemtjänst

Den som inte klarar av sin vardag har rätt till hemtjänst. Insatserna kan variera, från hjälp med enklare sysslor några timmar i veckan till hjälp med det mesta flera gånger per dygn.

Hjälp med personlig hygien och mediciner samt viss matlagning och städning är vanliga sysslor som hemtjänsten utför.

Hemtjänsten är behovsprövad och en biståndshandläggare utreder och bedömer den sjukes hjälpbehov.

Hemsjukvård

Inom hemsjukvården arbetar sjuksköterskor, distriktssköterskor, arbetsterapeuter och sjukgymnaster (fysioterapeuter). De kan till exempel hjälpa till med sjukvårdande uppgifter som att ge medicin eller lägga om sår.

Ledsagning

Ledsagning är knuten till aktiviteter utanför hemmet och underlättar vid till exempel promenader, sjukhusbesök, fritidsaktiviteter, besök hos familj och vänner.

Avlastning / avlösning i hemmet

Avlastning / avlösning i hemmet innebär att någon kommer hem och tar över omsorgen, oberoende av sjukdom, under en begränsad tid, så att den närstående får möjlighet att vila eller göra något för egen del.

Dagverksamhet

Dagverksamhet innebär att den som är sjuk får vara i en verksamhet utanför hemmet under en eller flera dagar i veckan, så att den närstående får möjlighet att göra annat.

Hur verksamheten ser ut skiljer sig åt mellan kommuner. På en del orter finns träffpunkter som erbjuder avlösning över dagen och inte kräver biståndsbeslut.

Korttidsboende

På korttidsboendet kan den sjuke bo en eller flera gånger. En del kommuner har särskilda avdelningar som endast erbjuder korttidsboende, i andra kommuner finns särskilda korttidsplatser i äldreboenden.

Bostadsanpassning

I vissa fall kan man anpassa bostaden genom att till exempel ta bort trösklar, fästa ledstänger och handtag på olika platser samt installera hjälpmedel för att ta sig mellan olika våningar.

HJÄLPMEDEL

Vid behov av hjälpmedel kontakter man arbetsterapeuten, distriktssköterskan eller fysioterapeuten på Parkinson-mottagningen eller vårdcentralen. Efter en behovsbedömning kan olika typer av hjälpmedel förskrivas.

Larm

Ett trygghetslarm är en larm-knapp som bärs runt handleden eller halsen och som fungerar när man befinner sig i bostaden. När man trycker på knappen går en signal till larmcentralen där det finns personal som kan rycka ut alla tider på dygnet.

Merkostnadsersättning

Om man har merkostnader på grund av funktionsnedsättning eller behöver extra hjälp i vardagen eller hjälp för att kunna arbeta eller studera kan man få merkostnadsersättning från Försäkringskassan.

Tandvårdsstöd

Det statliga tandvårdsstödet består av allmänt tandvårdsbidrag (ATB), högkostnadsskydd samt särskilt tandvårdsbidrag (STB).

Du som har Parkinsons sjukdom kan ha rätt till särskilt tandvårdsbidrag om du har läkemedelsbehandling och muntorrhet som orsakas av långvarig behandling med läkemedel. Tandvården räknas då ihop med sjukvården och man får ett högkostnadsskydd. Detta söks hos hälsocentral, neurolog eller tandvården.

Det särskilda tandvårdsbidraget är ett komplement till det allmänna tandvårdsbidraget inom tandvården, för dig som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som har försämrat din tandhälsa. Bidraget kan bara användas för undersökningar och förebyggande tandvård som exempelvis tandrengöring, fluorbehandling, information om munhygien och kost.

HJÄLP OCH STÖD

Stöd till dig som ger omvårdnad.

Anhörigbidrag

Anhörigbidrag kan ges till den som vårdar en anhörig i hemmet och som utför ett arbete som hemtjänsten annars skulle göra.

Anhörigbidrag finns inte i alla kommuner. Reglerna för vem som kan få bidraget, bidragets storlek och namn skiljer sig åt mellan olika kommuner.

Anhöriganställning

I en del kommuner kan en närstående få en anhöriganställning. För att kunna bli anställd krävs att man inte är pensionär.

Hemsjukvårdsbidrag

Ibland kan den närstående utföra sjukvårdande insatser i hemmet under handledning av hemsjukvårdspersonal. Då kan regionen betala ut ett så kallat hemsjukvårdsbidrag till den närstående.

Personlig assistent

Om den som är sjuk har ett omfattande hjälpbehov och inte har fyllt 65 år kan en närstående bli anställd som personlig assistent, enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Närståendepenning

En anhörig som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående som är svårt sjuk kan få närståendepenning från Försäkringskassan. Svårt sjuk innebär här att sjukdomen är ett påtagligt hot mot den sjukes liv. Man kan få närståendepenning i högst 100 dagar för varje person som man ska vårda.

Ensamstående

Man kan räknas som ensamstående när maken eller maken bor på äldreboende. Som ensamstående får man då högre pension. För att få sin pension omräknad behöver man meddela Pensionsmyndighetens kundservice på 0771–776 776.

Utbildning

Som närstående behöver man ofta information och kunskap.

Många kommuner ordnar föreläsningar och utbildningsdagar som kan handla om förflyttningsteknik, hjälpmedel, samhällets stöd, sjukdomar, mediciner samt kost- och näringslära.

Hälsoundersökning och må bra aktiviteter

Att vara anhörigvårdare kan innebära en ökad risk för ohälsa. Därför erbjuder en del kommuner hälsoundersökningar till anhörigvårdare.

Vissa kommuner erbjuder också må bra-aktiviteter, som till exempel yoga, massage och avslappning eller möjligheten att få resa bort ett tag.

Vårdguiden 1177

På Vårdguiden 1177.se finns information för dig som är närstående eller anhörig.

Du ska ha möjlighet att få information om en närståendes vård. Som närstående räknas till exempel barn, partner, sambo, syskon eller en nära vän.

Du som är närstående till en person som är sjuk kan be om att du ska bli informerad om hur hen mår och vilken vård hen får. Men det är den som är sjuk som bestämmer om du ska få informationen.

Du som är närstående ska få information om den som är sjuk inte kan ta emot informationen alls.

Källa: <https://www.1177.se/sa-fungerar-varden/anhorig---narstaende/>

ATT FÖRLORA KÖRKORTET

Förändrade förmågor till följd av sjukdom kan föra med sig att man förlorar körkortet. Att förlora rätten att köra bil upplevs ofta som en stor försämring för en individ. Det är läkaren eller neurologen som kan återkalla körkortet. Läkare har en skyldighet att anmäla till Transportstyrelsen om en person är medicinskt olämplig att ha körkort.

Som patient kan man begära att få göra en körkortsbedömning, på en del hälsocentraler. Beroende på utfallet av körkortsbedömningen kan man få en remiss till Trafikmedicinska enheten i Kalix.

OM PARKERINGSTILLSTÅND OCH FÄRDTJÄNST

Parkeringstillstånd

För att få handikapptillstånd måste man fylla i en ansökan och lämna in dokumentation, läkarintyg eller sjukdomshistorik som styrker funktionsnedsättningen. Ansökningsprocessen kan variera mellan olika kommuner.

Du ansöker om parkeringstillstånd för rörelsehindrade i den kommun där du är folkbokförd. Kommunens beslut kan överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas till Transportstyrelsen.

Färdtjänst /Riksfärdtjänst

Du ansöker om färdtjänst eller riksfärdtjänst hos en handläggare på telefon 010 – 476 19 22, kl. 09.00 – 12.00, eller logga in på e.tjänster.1177. Under rubriken ”övriga tjänster” hittar du ansökningsformulär.

Beställa färdtjänst i egen kommun/eget län

Boka resa helst någon dag före på 0771-750 600 oavsett var du bor eller vilket fordon du åker med.

Resa i annan kommun kan beviljas av Riksfärdtjänsten

Handläggare Tel: + 46 926 752 77 E-post: fardtjanst@rkmbd.se

PATIENT- OCH ANHÖRIG-ORGANISATIONER

Genom frivilligorganisationer kan närstående komma i kontakt med andra i samma situation och dela gemensamma upplevelser och utmaningar.

Parkinsonförbundet

Parkinsonförbundet ordnar bland annat föreläsningar och träffar för såväl personer med Parkinson som närstående.

Parkinsonförbundet har även en stödtelefon

Parkinsonlinjen, dit man kan ringa och där man får vara anonym. Den som svarar har tystnadsplikt.

FACEBOOK

Yngre Parkinson Anhörig

Anhörig till någon som har Parkinsons sjukdom och är i yrkesverksam ålder.

Anhörigorganisationer

Runt om i landet finns föreningar för anhöriga till personer med kroniska sjukdomar. Två nationella anhörigorganisationer finns på nätet och täcker alla typer av diagnoser.

Anhörigas Riksförbund

Anhörigas Riksförbund är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation som stödjer anhöriga och anhörigvårdare oavsett ålder, kön eller diagnos hos den som vårdas. Anhörigas Riksförbund består av lokala anhörigföreningar, andra stödjande organisationer och föreningar, samt enskilda medlemmar.

Hemsida: <https://anhorigasriksforbund.se/>

Där kan anhöriga få stöd i sin roll, i form av rådgivning och information om rättigheter och svar på andra frågor. Telefonen är en nationell stödtelefon och bemannas av anhöriga med stor erfarenhet. I de fall det behövs hjälper de även till att finna rätt person för ärendet.

Anhöriglinjen telefon: 0200–239 500

Telefontider:

Måndag: 10.00-12.00 samt 13.30-15.00

Tisdag: 10.00-12.00 samt 13.30-15.00

Onsdag: 19.00-21.00

Torsdag: 10.00-12.00 samt 13.30-15.00

Fredag: 10.00-12.00 samt 13.30-15.00

Nationellt kompetenscentrum Anhöriga

Nationellt kompetenscentrum Anhöriga är en samarbetsresurs för att utveckla framtidens anhörigstöd. På deras webbplats finns information om anhörigstöd, aktuella händelser, forskning och utveckling inom anhörigområdet. Möjlighet finns att vara med i lärande nätverk och utbyta kunskaper och erfarenheter med andra.

Hemsida: <https://anhoriga.se/>

OM DU TYCKER ETT BESLUT ÄR FEL

Patientskadenämnden

Har du fått ett beslut från försäkringsbolaget som du inte är nöjd med? Du kanske inte fick rätt till ersättning eller den blev för låg. Då har du laglig rätt att på egen begäran få en ny objektiv prövning hos Patientskadenämnden. Det kostar dig ingenting och nämnden ändrar aldrig försäkringsbolagets beslut till nackdel för dig. Om Patientskadenämnden anser att ersättning ska betalas följer försäkringsbolaget som regel detta beslut.

Nämnden består av oberoende experter inom medicin och tandvård, juridik, ersättningsfrågor och har tre patientföreträdare. Alla är utsedda av regeringen utom ersättningsspecialisten som utses av Patientförsäkringsföreningen.

Källa: <https://patientskadenamnden.se/>

Patientnämnden

I varje region finns en patientnämnd. Patientnämnderna utbildar stödpersoner.

Vad är en stödperson?

- Att vara stödperson är ett uppdrag för dig som har ett stort intresse och engagemang för andra och vill hjälpa en annan människa. Att i en svår situation ha någon att tala med är nog den viktigaste hjälp man kan få. Många av patienterna på psykiatriska avdelningar har ett begränsat kontaktnät och behöver ofta stöd från en medmänniska. Stödpersonen har tystnadsplikt.
- Har du erfarenhet från vård eller social omsorg kan det vara värdefullt, men det är inget krav. Dock bör du ha goda språkkunskaper i svenska. Eftersom patienter inte är en enhetlig grupp, välkomnar vi stödpersoner från alla åldersgrupper och från samhällets alla delar och kulturer. Vi gör alltid individuella bedömningar.
- Ett förordnande om stödperson varar så länge tvångsvården pågår och kan därefter, om patienten och stödpersonen så önskar, fortsätta under ytterligare fyra veckor. Stödpersonen får ekonomisk ersättning för detta. Att vara stödperson är något du gör på fritiden, det är inte något jobb.

Hur blir jag stödperson?

För att bli stödperson krävs ingen speciell utbildning, förutom den som patientnämnden ger. Du fyller i en intresseanmälan, kontrolleras i Kriminalvårdens belastningsregister och genomgår en intervju. Du ska vara folkbokförd och bosatt i den region du avser att vara stödperson i. Till intervjutillfället behöver du ha två referenspersoner. Blir du godkänd, ska du genomgå patientnämndens introduktionsutbildning som du påbörjar här och nu. När du är klar med utbildningen är du antagen som stödperson och redo för uppdrag.

Källa: <https://www.patientnamnden.se/>

Orosanmälan – kommun

Vi tittar på några exempel från kommuner i Halland.

Som privatperson kan du göra en orosanmälan anonymt. Att vara anonym innebär att du inte kan ange ditt namn, telefonnummer eller skicka anmälan via email. Det är också viktigt att fundera över varför du vill vara anonym. Oftast underlättas socialtjänstens kontakt med familjen om det går att uppge var uppgifterna kommer ifrån.

Falkenbergs kommun

Orosanmälan görs till mottagningsenheten på: 0346 – 88 52 39.

Halmstads kommun

Orosanmälan görs till mottagningsenheten på: 035 – 13 78 88.

Kungsbackas kommun

Orosanmälan görs till mottagningsenheten på: 0300 – 83 40 00.

Laholms kommun

Orosanmälan görs till mottagningsenheten på: 0430-265 59.

Varbergs kommun

Orosanmälan görs till mottagningsenheten på: 0340 – 88 500.

Vid akuta ärenden efter kontorstid kontakta socialjouren i Göteborg på telefon: 031 – 365 87 00.

Är ärendet akut och inte kan vänta till nästkommande vardag ska du kvällar och helger ringa SOS Alarm på 112 och fråga efter socialjouren i Halland.

Klagomål och synpunkter – Region Halland

Som patient har du rätt att bli bemött med respekt av personalen i hälso- och sjukvården. Du ska få en bra vård av god kvalitet. Vårdpersonalen ska också ge dig den information du behöver för att du ska kunna medverka i din vård.

Du har rätt att få ett svar som du kan förstå. Ditt klagomål ska besvaras på ett lämpligt sätt och innehålla en förklaring till vad som har hänt.

Hur gör man?

Det finns olika sätt att lämna klagomål och förbättringsförslag rörande vården eller tandvården direkt till verksamheten.

I första hand är det bästa att:

- Lämna synpunkter, förbättringsförslag eller klagomål direkt till vårdpersonal som du träffade när du sökte vård.
- Lämna synpunkter, förbättringsförslag eller klagomål direkt till vården via regionens webbaserad e-tjänst.

Du kan även:

- Kontakta Patientnämnden i Halland, 020 – 42 20 30, som kan hjälpa dig som patient eller närstående att föra fram klagomål och förbättringsförslag till verksamheten och se till att de blir besvarade.
- Kontakta IVO (Inspektionen för vård och omsorg) som under vissa förutsättningar kan utreda ditt klagomål.

Tel 010 – 788 50 00, e-mail: registrator@ivo.se

Källa: <https://www.halland.se/sv/vard-och-halsa/regler-och-rattigheter>

KOMMUNALA KONTAKTER FÖR ANHÖRIGSTÖD I HALLAND

Kommunerna har olika beteckningar på dessa tjänster. När du kontaktar kommunens växel kan du fråga efter *anhörigkonsulent*, *anhörigkoordinator*, *anhörigstöd* eller *biståndshandläggare*.

Falkenberg kommun

Växel: 0346 – 88 60 00

Hemsida: kontaktcenter@falkenberg.se

Halmstad kommun

Växel: 035 – 13 70 00

Hemsida: direkt@halmstad.se

Kungsbacka kommun

Växel: 0300 – 83 40 00

Hemsida: info@kungsbacka.se

Laholm kommun

Växel: 0430 – 15 000

Hemsida: medborgarservice@laholm.se

Varberg kommun

Växel: 0340 – 88 000

Hemsida: varbergdirekt@varberg.se

Denna broschyr ...

... är utgiven av Parkinson Halland i maj 2025

Kontakta oss på e-post: parkinson.halland@gmail.com

Redaktörer: Caroline Rowland, Bo Regné, Bernt Torstensson, Dagny Berglund

Design: Hjälp Reklambyrå